

Ovcharuk, O. V. (2004). Kompetentnisnyi pidkhdid do formuvannia zmistu serednoi osvity: dosvid zarubizhnykh krain [A competent approach to the formation of the content of secondary education: the experience of foreign countries]. *Kompetentnisnyi pidkhdid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukrainski perspektivy: kolektyvna monohrafiia*. Kyiv: «K.I.S.». 112 s. [in Ukrainian].

Maikovska, V. I. (2019). Teoretyko-metodychni aspekty formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv sfery obsluhovuvannia [Theoretical and methodological aspects of the formation of entrepreneurial competence of future specialists in the field of service]: navchalno-metodychni posibnyk. Sumy: Vydavnytstvo SumDPU imeni A. S. Makarenka. 227 s. [in Ukrainian].

Maikovska, V. I. (2020). Formuvannia pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv hotelno-restoranoho i turystychnoho biznesu: teoriia i praktyka [Formation of entrepreneurial competence of future specialists in the hotel, restaurant and tourism business: theory and practice]: monohrafiia. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka. 491 s. [in Ukrainian].

Slobodianiuk, O. M. (2017). Formuvannia profesiino-etychnoi kompetentnosti maibutnikh menezheriv ekonomichnoho profilu u protsesi vyvchennia suspilno-humanitarnykh dystsyplin [Formation of professional and ethical competence of future managers of the economic profile in the process of studying social and humanitarian disciplines]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv. [in Ukrainian].

Osvitnii menezhment [Educational management]: navch. posib. (2003) / za red. L. Danylenko, L. Karamushky.

Kyiv: Shkilnyi svit. 400 s. [in Ukrainian].

Saukh, I. (2023). Kompetentnisnyi konstrukt upravlinskoi diialnosti kerivnyka zakladu osvity: vid teorii do praktyky modeliuvannia [Competency construct of managerial activity of the head of an educational institution: from theory to modeling practice]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. № 4 S. 53–60. [in Ukrainian].

Malach, J. (2015). Rozvoj a hodnocieni smyslu pro iniciativu a podnikavost zaku zakladnich skol. Ostrava: Ostravske univerzity v Ostrave, X. MEDIA. 350 s. [in Polish].

Danylenko, L. I. (2000). Innovatsiina pedahohika: do praktyky cherez teoriiu [Innovative pedagogy: to practice through theory]. *Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii*. № 1. S. 36–38. [in Ukrainian].

Marmaza, O. I. (2004). Innovatsiini pidkhody do upravlinnia navchalnym zakladom [Innovative approaches to educational institution management]. Kharkiv: Osnova. 240 s. [in Ukrainian].

Khvorost, M. (2023). Osobystist kerivnyka v ekstremalnykh umovakh diialnosti [The personality of the manager in extreme conditions of activity]. URL: https://scienceandeducation.pdu.edu.ua/doc/2009/5_2009/40.pdf.pdf (data zvernennia: 02.03.2024). [in Ukrainian].

Maikovska, V. I. (2017). Sutnist i struktura pidpriemnytskoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv v Ukraini [The essence and structure of entrepreneurial competence of future specialists in Ukraine]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. № 1. S. 112–117. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 04.03.2024

УДК 37.014.3:37.091.3

DOI: 10.37026/2520-6427-2024-117-1-17-22

Надія МЕЛЬНИК,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри
педагогіки й освітніх інновацій
Рівненського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-2692-2030
e-mail: nadia_melnuk@ukr.net

Надія ЛЮБЧЕНКО,

кандидат педагогічних наук,
доцент, професор кафедри
менеджменту освіти та права
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»,
м. Київ, Україна
ORCID: 0000-0002-42-340X
e-mail: meri14nadin@gmail.com

СУЧАСНЕ НАВЧАЛЬНЕ ЗАНЯТТЯ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація. На основі аналізу наукових праць, здійснених досліджень і нормативно-правових

документів у галузі освіти окреслено особливості навчального заняття в контексті компетентнісної

(дитиноцентричної) освітньої парадигми. Акцентовано увагу на напрямах та тенденціях розвитку сучасного навчального заняття та домінуванні суб'єктності здобувача освіти як основній характеристиці якості навчального заняття. Зокрема, проаналізовано основні ознаки, типи і структуру навчальних занять в умовах реалізації сучасних підходів. Звернено увагу на особливості підготовки та проведення кожного структурного етапу сучасного навчального заняття: мотиваційного, цілевизначення та планування, опрацювання нового матеріалу та рефлексивно-оцінювального. Окреслено особливості визначення мети, навчальних цілей та планування навчального заняття; проведення актуалізації опорних знань та суб'єктного досвіду; застосування інтерактивних форм навчальної взаємодії здобувачів освіти, сучасних технологій та методик компетентнісного навчання; рефлексії та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Наголошено на важливості розвитку ключових та предметних компетентностей як визначального фактора підвищення якості освіти в умовах реформи Нової української школи. Обґрунтовано необхідність використання під час уроку компетентнісно орієнтованих завдань, які сприяють формуванню і розвитку універсальних загальнонавчальних вмінь застосувати отримані знання у практичній діяльності, моделюють реальну або квазіреальну ситуацію, забезпечують організацію цілеспрямованих дій у процесі виконання завдань. Доведено, що сучасне навчальне заняття – це спосіб організації спільної діяльності вчителя та здобувачів освіти для досягнення очікуваних результатів навчання, визначених державними освітніми стандартами.

Ключові слова: компетентнісна освіта, навчальне заняття, типи і структура навчальних занять, технології і методики компетентнісного навчання.

Nadia MELNYK,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor Department
of Pedagogical and Educational Innovations,
Rivne Regional Institute
of Postgraduate Pedagogical Education,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2692-2030
e-mail: nadia_melnuk@ukr.net

Nadiia LIUBCHENKO,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor of Department of Education Management and
Law SHEI «University of Educational Management» of
the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine,
Rivne, Ukraine
ORCID: 0000-0002-42-340X
e-mail: meri14nadin@gmail.com

MODERN EDUCATIONAL LESSON IN THE CONTEXT OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

Abstract. The article outlines the basis of the analysis of scientific works, carried out research and normative legal documents in the field of education, the peculiarities of the educational activity in the context of the competence (child-centered) educational paradigm. It has been focused attention on the directions and trends of the development of modern educational activities and the dominance of the subjectivity of the student of education as the main characteristic of the quality of educational activities. In particular, the main characteristics, types and structure of educational classes in the conditions of implementation of modern approaches were analyzed. It has been paid attention to the specifics of preparation and conducting of each structural stage of a modern educational session: motivational, goal-setting and planning, development of new material and reflective-evaluative. The specifics of defining the goal, educational goals and planning an educational session are outlined; actualization of basic knowledge

and subject experience; application of interactive forms of educational interaction of education seekers, modern technologies and methods of competence training; reflection and evaluation of educational achievements of education seekers.

It has been emphasized the importance of the development of key and subject competencies as a determining factor in improving the quality of education in the conditions of the New Ukrainian School reform. The necessity of using competence-oriented tasks during the lesson, which contribute to the formation and development of universal general education skills to apply the acquired knowledge in practical activities, simulate a real or quasi-real situation, ensure the organization of purposeful actions in the process of completing tasks, is substantiated. It has been proven that a modern educational session is a way of organizing the joint activities of a teacher and students to achieve the expected learning outcomes defined by state

educational standards.

Key words: *competence education, educational activity, types and structure of educational activities, technologies and methods of competence education.*

Постановка проблеми. Здійснюються освітні реформи, змінюється мета та оновлюється зміст освіти, з'являються нові засоби і технології навчання, але класно-урочна система у різних варіантах залишається поки що основою систематичного навчання як в Україні, так і в багатьох країнах світу. Історія розвитку уроку як однієї із основних форм навчання свідчить про те, що він «постійно зазнавав змін у своїй побудові внаслідок зміни вимог до якості освіти, що їх висували в різні часи перед школою влада, суспільство та педагогічна наука» (Савченко, 2012). Питання особливостей навчального заняття, його вдосконалення є особливо актуальним в умовах реалізації сучасної компетентнісної парадигми освіти, адже з'явилися нові освітні стандарти, змінилися цілі навчання, зміст і методичне забезпечення, а відповідно – і вимоги до організації навчального заняття, оскільки якісна освіта стає основним індикатором життя, інструментом досягнення економічного, соціального та культурного розвитку країни.

Реалізація основних завдань та сучасних підходів, задекларованих у Концепції «Нова українська школа», нових освітніх стандартів зумовили відмову від традиційних типів уроку і визначення сучасних типів, що потребує усвідомлення векторів змін та особливостей структурування уроку відповідно до обраного типу, вміння передбачити ефективні технології, методи та прийоми компетентнісного навчання, форми взаємодії учасників освітнього процесу, види і стратегії оцінювання.

Аналіз наукових досліджень і публікацій свідчить про те, що науковці вивчали різні аспекти сучасного уроку. Зокрема, дидактичні й методичні аспекти уроку досліджував М. Вашуленко, А. Кузьмінський, В. Максименко, І. Малафійк, В. Онищук, Н. Островерхова, К. Пономарьова, О. Савченко, Н. Скрипченко, В. Сухомлинський, В. Шуляр та інші вчені. Інтерактивні технології навчання були предметом досліджень Л. Пирожено, О. Пометун, Т. Ремех та інших. Дидактичні особливості інтегрованих уроків досліджували В. Льченко, В. Паламарчук, Н. Присяжнюк та інші. А. Фасоля розробив побудовану на принципах технології особистісно зорієнтованого навчання модель особистісно зорієнтованого уроку в основній і старшій школі, а методичні аспекти досліджували Н. Голуб, М. Пентилюк. Науковці й педагоги-практики обстоюють думку, що сучасне навчальне заняття потребує оновлення в умовах модернізаційних змін в освіті, пов'язаних із реалізацією компетентнісної моделі навчання.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних і методичних засад сучасного навчального заняття, у розкритті особливостей планування його структурних компонентів у контексті вимог Нової української школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний урок, порівняно із традиційним, який

сформувався у світовій практиці в середині минулого століття, зазнав певних змін, зокрема в гуманітарному та особистісно орієнтованому спрямуванні, зумовлених реформуванням системи шкільної освіти в сучасних умовах, які водночас впливають на дидактичні і методичні аспекти організації уроку, оцінювання його ефективності. Суттєві зміни найбільш чітко проявляються в самій структурі уроку, методах, прийомах та засобах його проведення. На думку О. Савченко, урок у контексті Нової української школи – «це середовище суб'єкт-суб'єктної та полісуб'єктної взаємодії, в основі якої – співпраця, співтворчість учителя з учнями, набуття ними не лише пізнавального, а й соціального досвіду» (Савченко, 2011, с. 2).

В умовах сьогодення визначені напрями та тенденції розвитку сучасного навчального заняття: орієнтація на результат у формі ключових та предметних компетентностей здобувачів освіти, формування наскрізних умінь та ставлень, ціннісних орієнтирів, розбудова нової системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти, застосування сучасних технологій і методик компетентнісного навчання, форм навчальної взаємодії. Вектор сучасного уроку спрямований на формування такого типу мислення та культури, які уможливають розвиток ініціативності, самостійності та набуття досвіду вирішення проблем, реалізації власних можливостей як в освітній, так і в практичній діяльності.

Домінування суб'єктності здобувача освіти стає основною характеристикою якості сучасного навчального заняття. Завдання вчителя – допомогти учню осмислити тему, визначити мету та навчальні цілі, способи діяльності, навчити взаємодіяти в процесі навчальної діяльності (співпрацювати в парі, в групі, з учителем), рефлексувати та самооцінювати власні результати роботи.

Ми прагнемо виховати людину майбутнього, тому не можемо використовувати для цього інструментарій минулого, усвідомлюючи, що метою навчання є всебічний розвиток особистості, її готовність до активної життєдіяльності.

Особливих змін потребує навчальне заняття у зв'язку реалізацією практико орієнтованих підходів: компетентнісного, особистісно орієнтованого, діяльнісного, технологічного, інтегративного, диференційованого, середовищного, STEM-орієнтованого та інших. За умови їх використання навчання орієнтується не на предмет, а на розвиток дитини засобами предмета; забезпечується індивідуалізація освітнього процесу, суб'єктивізація знань; здійснюється суб'єкт-суб'єктна взаємодія здобувачів освіти; навчання набуває діалогового характеру; враховуються ціннісний та етичний виміри знань. Навчальне заняття конструється з орієнтацією на розвиток учня, на набуття знань як засобу вирішення практичних завдань, опанування нових навичок. Сучасний урок повинен пробуджувати в здобувачів освіти інтерес до навчальної діяльності, формувати наскрізні вміння, здатність до самоорганізації, самонавчання, самоконтролю та рефлексії, виховувати соціально активну, творчу і цілеспрямовану особистість, здатну співпрацювати в групі, в колективі.

Визначити тип уроку, продумувати й

обґрунтовувати структуру необхідно з урахуванням його місця в системі уроків певної теми чи розділу. Кожне навчальне заняття має бути пов'язане з попереднім і наступним. Найбільш уживаними в контексті компетентнісної парадигми освіти є рекомендовані МОН України такі типи навчальних занять: урок формування компетентностей; урок розвитку компетентностей; урок перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей; урок корекції основних компетентностей; комбінований урок. Проводитися навчальні заняття можуть у формі змагань та ігор (конкурс, турнір, рольова гра), суспільної практики (дослідження, інтерв'ю, репортаж), публічного спілкування (прес-конференція, аукціон, дискусія, діалог, панорама, телеміст, усний журнал), уроки-фантазії (урок-казка, урок-сюрприз), уроки-імітації діяльності установ і організацій (суд, учена рада), урок розвитку критичного мислення, урок-семінар, урок-конференція, урок-диспут, урок-практичне заняття, урок-дослідження тощо. При цьому важливо пам'ятати, що форма заняття орієнтована лише на підвищення інтересу учнів до навчання.

Кожен із названих типів навчальних занять потребує своєї структури, тобто послідовності частин, етапів, які залежать від багатьох чинників, передусім від мети, змісту, кількості годин на тему тощо. Науковці по-різному підходять до визначення сучасних типів навчальних занять, пропонуючи різні їх моделі і назви. Так, український педагог і науковець, автор концепції особистісно зорієнтованого навчання А. Фасоля увів термін «компетентісно зорієнтований урок», О. Поетун послуговується терміном «компетентісний урок», О. Савченко вважає, що терміни «особистісно зорієнтований» і «компетентісний» стосуються не типу уроку, а методологічних засад сучасної дитиноцентричної освіти.

Ураховуючи результати наукових досліджень і думки педагогів-практиків, структурними етапами сучасного навчального заняття визначаємо такі: мотиваційний, цільовизначення і планування, опрацювання нового матеріалу, рефлексивно-оцінювальний. Охарактеризуємо особливості кожного з цих етапів в умовах реалізації компетентнісної моделі навчання.

Як показала практика, доцільними структурними компонентами *мотиваційного етапу* навчального заняття є: 1) забезпечення емоційної готовності («обмін побажаннями», «кольоровий настрій», «зроби комплімент», «обмін усмішками», «побажання одним словом» та ін.); 2) актуалізація суб'єктного досвіду (бесіда, ситуація вибору, «незакінчене речення», діалог, проблемне запитання тощо); 3) актуалізація опорних знань (проблемні запитання, «мікрофон», «мозкова атака», «бліц-опитування», «знайди помилку» та ін.). Мета мотиваційного етапу – сфокусувати увагу здобувачів освіти на навчальній проблемі, викликати інтерес до опрацювання нової теми, зацікавити кожного учня, незалежно від його прагнень та здібностей, і налаштувати на процес пізнання. Психолог Д. Ельконін із цього приводу писав: «Свідомо оволодівати знаннями, вміннями й навичками дитина буде лише за умови, коли відчуватиме в цьому потребу, усвідомлюватиме особистісно значущу мету своєї діяльності. Щоб

дитина вчилася за програмою, складеною дорослими, необхідно, щоб вона її прийняла». Без внутрішніх мотивів і мотивації навчальної діяльності неможливо досягти ефективності в навчальному поступі учня, тому завдання вчителя – викликати в учнів бажання вчитися.

Кожен учень, пізнаючи щось нове, спирається на знання й досвід, які вже сформовані культурою, що його оточує. Тому важливо спочатку виявити цей життєвий (суб'єктний) досвід учня і враховувати його в процесі формування нових знань, погоджувати нові поняття з набутим досвідом учня. Учень як носій суб'єктного, набутого в процесі життєдіяльності особистісно значущого для нього досвіду повинен мати можливість збагатити цей досвід новими знаннями, максимально використати його, а не механічно засвоювати все, що повідомляє вчитель.

Опрацювання нового матеріалу має спиратися на раніше набуті знання, тому актуалізація опорних знань – необхідний компонент мотиваційного етапу навчального заняття. Його мета – повторити, уточнити і систематизувати знання, вміння, навички, які стануть основою для засвоєння нової теми. Доцільними на цьому етапі уроку є проблемні запитання і завдання, цікаві задачі і вправи, прийом «мозкова атака», «асоціативний кущ», «взаємоопитування», «експрес-тести», «бліц-опитування», «знайди помилку», «так або ні» тощо.

Структурними компонентами *етапу цільовизначення* та планування навчального заняття є повідомлення теми, формулювання мети, визначення навчальних цілей на основі очікуваних результатів, планування навчального заняття.

Тема уроку має бути сформульована так, щоб вона зацікавила здобувачів освіти і викликала у них бажання працювати, адже від цього залежатиме кінцевий результат роботи.

Важливою умовою ефективності навчального заняття є визначення і формулювання мети, реалізація якої здійснюється за допомогою добору змісту навчального матеріалу та методів навчання. У меті формулюється очікуваний результат, якого повинні досягнути учасники освітнього процесу, і якщо вона визначена нечітко чи недостатньо продумані шляхи та способи її досягнення, ефективності навчального заняття важко досягти. У початковій школі її формулює і повідомляє вчитель, а в основній школі до визначення мети необхідно залучати здобувачів освіти. Мета уроку, за О. Савченко, – це запрограмований кінцевий результат, що необхідно досягти вчителю та учням наприкінці уроку. Вона має бути конкретною, вимірюваною та досяжною. Мета, прийнята учнем, посилює мотивацію навчання, створює позитивний фон і утримується довше (Савченко, 2011).

Цільовизначення є базою, підґрунтям для проектування сучасного уроку. Спочатку учнів потрібно знайти з переліком цілей уроку, згодом пропонувати їм із переліку обрати ті, що відповідають темі уроку, вчити доповнювати і ранжувати їх за значущістю, визначати особисті цілі. Усі навчальні цілі мають бути зорієнтовані на особистість здобувача освіти, на досягнення очікуваних результатів. Навчальні цілі формулюються на даному етапі у формі очікуваних результатів за

предметними і ключовими компетентностями із врахуванням знаннєвої, діяльнісної та ціннісної складових. Цілі навчального заняття мають бути короткими і максимально зрозумілими, реальними і посилюючими для кожного учня. Під час формулювання цілей навчального заняття вчитель має забезпечити зворотний зв'язок із класом, з'ясувати, чи все зрозуміло. Навчальні цілі варто обговорювати з учнями.

Важливим завданням сучасного навчального заняття є розвиток умінь планувати власну діяльність, що допомагає здобувачам освіти самостійно набувати, поглиблювати і розширювати знання, наскрізні вміння та ключові компетентності. План уроку доцільно детально проговорювати або фіксувати на дошці, що допоможе контролювати процес навчальної діяльності на уроці та ефективно розподіляти час.

Діяльність учителя на *етапі опрацювання матеріалу* передбачає організацію учнів на здобуття знань, залучення їх до продуктивної діяльності та керування поліфункціональним спілкуванням. Дуже важливо систематично налаштовувати здобувачів освіти на опрацювання нового матеріалу самостійно, оскільки кожен із них має усвідомити, що знання потрібні для досягнення певної конкретної мети, загальних та особистісних цілей. Учень має не тільки розуміти завдання, що стоїть перед ним, а й кінцевий результат, якого він повинен досягти, тобто створений ним продукт, бо тільки за таких умов знання перейдуть у навичку, та буде сформована певна компетентність, вміння створювати, а не використовувати готове.

Діяльність учителя та здобувачів освіти під час навчального заняття втілюється у формах організації навчальної взаємодії, кожна з яких має свою специфіку. Фронтальна робота здебільшого використовується на етапі первинного засвоєння матеріалу, під час виконання вступних вправ та завдань. Групова діяльність доцільна на етапі відпрацювання конкретних умінь і навичок, вирішення проблем. Парна є ефективною на етапі закріплення матеріалу. Індивідуальна – на етапі закріплення та формування умінь і навичок.

Залежно від змісту, цілей уроку та рівня підготовки учнів необхідно потрібно використовувати сучасні форми, методики та технології навчання, добирати й чергувати інтерактивні методи та прийоми навчання, оскільки їх різноманітність заохочує учнів до діяльності. Актуальними в умовах сьогодення є такі методики і технології: особистісно зорієнтованого, розвивального, проблемного, поверхневого та глибинного, проєктного, модульного, диференційованого, кооперативного та ситуативного навчання, ІКТ, розвитку критичного мислення, тестові технології, колективно-групового навчання, опрацювання дискусійних питань, ігропедагогіки, рівневої диференціації, змішаного навчання та інші. Саме методики і технології забезпечують самостійність учня, включення його у навчальний процес, пошук особистісних смислів діяльності, оволодіння різноманітними соціальними ролями (Фасоля, 2017). Ейдетика, ментальні карти, рольові ігри, проєктна діяльність, створення аудіовізуальних презентацій, укладання опорних схем – це далеко не повний перелік для зацікавлення учнів, стимулювання їх до вивчення навчального матеріалу та набуття практичних

умінь і навичок. Сучасна дослідниця активних методів навчання Суджата Мехта у статті «Сучасні методи навчання – настав час для змін» узагальнила шість характеристик сучасних методів навчання: орієнтація на учня, навчання на основі діяльності, інтерактивний підхід, різноманітні форми взаємодії учнів, інтегрований характер, співпраця на різних умовах (Мехта, 2023). Усі використані на уроці методи, прийоми, засоби навчання і способи організації навчальної взаємодії учнів мають підпорядковуватися досягненню поставлених цілей.

Міжнародні освітні експерти Джон Хетті та Роберт Марцано узагальнили та класифікували десять найефективніших стратегій навчання: формулювання цілей, структурування уроків, явне навчання, напрацьовані приклади, спільне навчання, варіативність повторення, опитування, зворотний зв'язок, метакогнітивні стратегії, диференціація (Хетті, Марцано, 2017).

На цьому етапі навчального заняття учням доцільно пропонувати компетентнісно орієнтовані завдання, які моделюють певну життєву ситуацію, здебільшого виходять за межі предмета і мають не лише навчальну, а й життєву цінність, вимагають нестандартного підходу до виконання, спонукають до самостійної пошукової і творчої діяльності. У зв'язку з недостатньою кількістю компетентнісно орієнтованих завдань у підручниках, педагоги мають навчитися їх розробляти й використовувати, оскільки вони спрямовані на вирішення як навчальних проблем, так і життєвих ситуацій, які можуть виникати в житті кожної людини.

У структурі сучасного навчального заняття особливого значення набуває *рефлексивно-оцінювальний етап*, структурними компонентами якого можуть бути такі: 1) рефлексія результатів (чого я навчився на уроці?), способів їх досягнення (що робив? із чого починав? які дії здійснив? як міркував?), почуттів (що зацікавило, здивувало? у чому я змінився?); 2) оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти; 3) домашнє завдання, його інструктаж (за потреби). Метою цього етапу уроку є зіставлення досягнутого з цілями, поставленими на початку навчального заняття, залучення здобувачів освіти до рефлексивного аналізу власної навчальної діяльності. Рефлексія сприяє розвитку активності, відповідальності, наполегливості, самокритичності, навчає аналізувати свою діяльність, оцінювати її результати, виявляти помилки та продумати перспективи подальшого навчання. Для ефективності рефлексії в навчанні доречно використовувати різноманітні методи і прийоми: «картки самооцінювання», «сенкан», «мікрофон», «папка успіху», «плюс-мінус-цікаво», «знаю – хочу знати – дізнався», «три – два – один» та ін.

На цьому етапі учні отримують домашнє завдання, яке визначається за результатами навчальної діяльності на уроці. Якщо все заплановане на урок виконано належно, потреба в додатковій домашній роботі відпадає, і навпаки. За такого підходу відсутність домашнього завдання – це нагорода учневі за ефективну роботу на уроці.

Особливої уваги потребує оцінювання навчальних досягнень на уроці. За компетентнісного підходу важливо формувати здатність до само-

взаємооцінювання, корегувати спільно із здобувачами освіти результат оцінювання, визначати подальші кроки для покращення результатів навчання.

Висновки. Отже, сучасне навчальне заняття – це спосіб організації спільної діяльності вчителя та здобувачів освіти для досягнення цілей навчання. Продумана і спланована вчителем структура навчального заняття не повинна бути догмою. Вона може змінюватися залежно від ситуацій, які виникають в освітньому процесі, головне, щоб було реалізовано мету уроку, спрямовану на формування ключових та предметних компетентностей і наскрізних умінь.

Перспективи подальших досліджень. Концептуальні засади Нової української школи, нові освітні стандарти та сучасне покоління здобувачів освіти потребують змін у змісті навчання, переосмислення методик і технологій навчання, відмови від застарілих методів, прийомів і засобів навчання та акцентування уваги набутті компетентностей та наскрізних умінь учнів як суб'єктів освітнього процесу. Навчальне заняття, як основна складова класно-урочної системи в умовах сьогодення, трансформується через швидкий розвиток суспільства, глобалізаційні процеси, зміну освітніх парадигм, тому є потреба в дослідженні уроку як форми навчання в напрямі децентралізації ролі вчителя та можливостей здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Sujata Mehta. Modern Teaching Methods – It's Time For The Change. URL: <https://eduvoice.in/modern-teaching-methods/> (accessed: 11.03.2024).

High Impact Teaching Strategies: Excellence in Teaching and Learning. Department of Education and Training, Melbourne June2017, revised and updated October, 2020. URL: <https://www.education.vic.gov.au/>

Documents/school/teachers/ (accessed: 06.03.2024).

Савченко, О. Я. (2011). Сучасний урок: суб'єктність навчання і варіативність структури. *Початкова школа*. № 9. С. 11–15.

Савченко, О. Я. (2012). Дидактика початкової освіти: підручник. Київ: Грамота. 504 с.

Фасоля, А. М. (2017). Літературна освіта: компетентності, компетентності, зуні. *Компетентнісний підхід до вивчення української літератури в основній школі: посібник*. Київ: Видавничий дім «Сам». С. 13.

REFERENCES

Sujata Mehta. Modern Teaching Methods – It's Time For The Change. URL: <https://eduvoice.in/modern-teaching-methods/> (accessed: 11.03.2024). [in English].

High Impact Teaching Strategies: Excellence in Teaching and Learning// Department of Education and Training, Melbourne June2017, revised and updated October 2020. URL: <https://www.education.vic.gov.au/Documents/school/teachers/> (accessed: 06.03.2024). [In English].

Savchenko, O. Ya. (2011). Suchasnyi urok: subiekt-nist navchannia i variatyvnist struktury. [Modern lesson: the subjectivity of learning and the variability of the structure]. *Pochatkova shkola*. № 9. S. 11–15. [in Ukrainian].

Savchenko, O. Ya. (2012). Dydaktyka pochatkovo-voi osvity: pidruchnyk. [Didactics of primary education]. Kyiv: Hramota. 504 s. [in Ukrainian].

Fasolia, A. M. (2017). Literaturna osvita: kompetent-sii, kompetentnosti, zuny [Literature education: competences, competency, zunes. Competency-based approach to the study of Ukrainian literature in primary school]. *Kompetentnisnyi pidkhid do vuvchennia ukrainskoi literatury v osnovnii shkoli*: posibnyk. Kyiv: Vydavnychyi dim «Sam». S. 13. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 14.03.2024